

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om upphävande av 4 § 3 mom. lagen om ett ränteutjämningsbolag för offentligt understödda export- och fartygskrediter samt om ändring av 3 § lagen om offentligt understödda export- och fartygskrediter

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att ansvaret för den uppgift som rör hantering av ränte- och valutarisker i anslutning till det statliga systemet för utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter skall överflyttas från Fide Ab på statskontoret. Detta förutsätter upphävande av den bestämmelse i lagen om ett ränteutjämningsbolag för offentligt understödda export- och fartygskrediter enligt vilken bolaget med tillstånd av handels- och industriministeriet kan vidta de åtgärder som behövs för att skydda sig mot ränte- och valutarisker. Dessutom förutsätts att till lagen

om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter fogas en bestämmelse enligt vilken handels- och industriministeriet på de villkor som ministeriet fastställer kan uppdraga åt statskontoret att sköta hanteringen av ränte- och valutarisker

Propositionen har till följd att budgetpropositionen för 1999 måste ändras, varför propositionen bör behandlas i samband med budgetpropositionen.

De ändrade lagarna är avsedda att träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

MOTIVERING

1. Nuläge

Enligt 4 § 3 mom. i lagen om ett ränteutjämningsbolag för offentligt understödda export- och fartygskrediter (1136/1996) kan det statliga ränteutjämningsbolaget, Fide Ab, med tillstånd av handels- och industriministeriet vidta de åtgärder som behövs för att skydda sig mot ränte- och valutarisker. Till följd av den låga och stabila räntenivån på den internationella finansmarknaden har det antal ränteutjämningsavtal som Fide Ab hittills har ingått varit så ringa att inga åtgärder för skydd mot ränte- och valutarisker ännu har vidtagits.

Fide Ab sköter administrationen av det statliga systemet för utjämning av räntan för offentligt understödda exportkrediter. Fide

Ab ingår avtal om utjämning av räntan med de kreditinstitut och finansiella institut som har anslutit sig till systemet. I anslutning till exportkrediter med OECD-villkor används s.k. CIRR-räntor (Commercial Interest Reference Rate) vilka följer de långfristiga marknadsräntorna och noteras månatligen vid OECD. CIRR-räntan är oföränderlig under ränteutjämningskreditens löptid och på vissa villkor under ränteutjämningsanbudets giltighetstid. Utjämning av räntan sker mellan den fasta CIRR-räntan och den kortfristiga växlande marknadsräntan. Då den ovan nämnda växlande räntan överstiger den fasta CIRR-räntan, betalar staten kreditinstitutet eller det finansiella institutet skillnaden mellan räntorna (räntestöd) och då den fasta CIRR-räntan överstiger den växlande räntan, betalar

kreditinstitutet eller det finansiella institutet staten motsvarande skillnad (räntegottgörelse).

Den ränterisk som är förenad med ränteutjämningsavtal uppstår till följd av ett missförhållande mellan räntegrunderna för de ovan beskrivna motsatta kassaflödena. Hur stor risken är beror bl.a. på det troliga variationsintervallet vid ränte- och valutakursändringar, det nominella värdet av ränteutjämningsavtal samt deras giltighetstid, så att risken ökar när maturiteten förlängs. Valutarisken beror på kursändringar och hänför sig till betalningar i utländsk valuta, dvs. de ändringar som sker i betalningarnas paritetsvärden i mark. När man betraktar ränteutjämningsystemet skilt från annan statlig räntebunden verksamhet, realiserar ränterisken i form av sådana betalningar av räntesöd/räntegottgörelse som avviker från de förutsedda. Utöver ränterisken är staten dessutom utsatt för en valutarisk, om räntestödet eller räntegottgörelsen betalas i någon annan valuta än den inhemska. För närvarande är huvudparten av Fide Ab:s ränteutjämningsofferter bundna vid den amerikanska dollarn. I och med att euro införs försvinner valutarisken för EMU-valutornas del. Om huvudparten av ränteutjämningsavtal ännu efter införandet av euron kommer att ingås i US dollar, kvarstår en valutarisk också i fortsättningen. Sålunda kommer de eventuella ändringarna i räntan att avspeglas också i valutapositionen, särskilt om man inte har skyddat sig för ränterisken.

Utjämning av räntan för de offentligt understödda fartygskrediterna har inkluderats i det statliga ränteutjämningsystemet från och med ingången av 1998. De risker som är förenade med utjämning av räntan för fartygskrediter med OECD-villkor liknar de risker som är förenade med exportkrediter med OECD-villkor. I fråga om fartygskrediter används dock tills vidare, oberoende av valutan, en fast ränta på 8 % i stället för CIRR-ränta.

2. Propositionens mål och de föreslagna ändringarna

År 1997 tillsatte handels- och industriministeriet en arbetsgrupp med uppgift att utreda hur man skulle kunna skydda sig mot de ränte- och valutarisker som är förenade med det statliga systemet för utjämning av räntan för offentligt understödda krediter. Arbetsgrup-

pen bestod av företrädare för finansministeriet, Finlands Exportkredit Ab, Fide Ab, statskontoret och handels- och industriministeriet. Arbetsgruppen hade till uppgift att utreda behovet och formerna av samt kostnaderna för skydd i anslutning till de ränteutjämningsavtal som rör offentligt understödda krediter med OECD-villkor.

I sin slutrapport som överlämnades till handels- och industriministeriet den 28 februari 1998 omförde arbetsgruppen att det skulle vara ändamålsenligt att betrakta den ränte- och valutarisk som är förenad med export- och fartygskrediter med OECD-villkor i ett större sammanhang ur den statliga riskhanterings synvinkel och att existerande system för riskhantering och befintlig sakkunskap utnyttjas i anslutning därtill. Som ansvarig för den penningrörelse som ansluter sig till ränteutjämningsystemet är statskontoret redan nu i fråga om räntestöd en part i ränteutjämningsystemet. Eftersom det enligt finansministeriets allmänna anvisningar ankommer på statskontoret att sköta riskhanteringen i samband med statliga lån, skulle statskontoret kunna fatta beslut och vidta åtgärder när det gäller att skydda sig mot risker i anslutning till ränteutjämningsavtal för offentligt understödda krediter så att de ränteutjämningsavtal som ingås av Fide Ab skulle kunna ingå som en del i den mer omfattande statliga riskhanteringen.

Ränteutjämningsavtal är avtal som står utanför statsskulden men kassaflöden i anslutning till dem gör att staten utsätts för ränte- och valutarisker. Av denna anledning bör kassaflöden i samband med ränteutjämningsavtal inkluderas i statskontorets riskhanteringssystem. När ränteutjämningsavtal skyddas, skall samma principer följas som vid annan statlig riskhantering. Enstaka ränteutjämningsavtal kunde skyddas med derivativ-instrument. Statskontoret kunde skydda sig mot ränterisken genom att ingå ränteswapkontrakt, vilket innebär att staten betalar fast ränta medan den erhåller växlande ränta.

För att beslut om och åtgärder för skyddande av ränteutjämningsavtal i anslutning till offentligt understödda krediter skall kunna överföras på statskontoret krävs att såväl lagen om ett ränteutjämningsbolag för offentligt understödda export- och fartygskrediter som lagen om offentligt understödda export- och fartygskrediter ändras så att ändringarna gör det möjligt för statskontoret att i stället för Fide Ab fungera som en viktig

part i riskhanteringen inom det statliga ränteutjämningsystemet.

3. Föreslagna lagändringar

3.1 Lag om upphävande av 4 § 3 mom. lagen om ett ränteutjämningsbolag för offentligt understödda export- och fartygskrediter

Det föreslås att 4 § 3 mom. lagen om ett ränteutjämningsbolag för offentligt understödda export- och fartygskrediter, enligt vilket statens ränteutjämningsbolag (Fide Ab) med tillstånd av handels- och industriministeriet kan vidta de åtgärder som behövs för att skydda sig mot ränte- och valutarisker, upphävs.

3.2 Lag om ändring av 3 § lagen om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter

Det föreslås att till 3 § lagen om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter (1137/1996) fogas ett 3 mom. enligt vilket ändras så att handels- och industriministeriet på de villkor som fastställs av ministeriet kan uppdraga åt statskontoret att sköta hanteringen av ränte- och valutarisker. De allmänna förutsättningarna för skyddsåtgärderna, såsom huruvida skyddsåtgärderna skall vidtas transaktions- eller valutapositionsvis, det eventuella minimibeloppet av de ränteutjämningsavtal som skall skyddas samt villkoren och förutsättningarna för upphävande av ränteutjämningsavtal, skall definieras närmare i handels- och industriministeriets bemyndigande.

4. Propositionens verkningar

4.1 Verkningar i fråga om organisation

Den uppgift som rör hantering av ränte- och valutarisker i anslutning till det statliga systemet för utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter skall enligt förslaget överföras från Fide Ab på statskontoret. Antalet ränteutjämningsavtal som årligen kommer att ingås uppskattas inte, åtminstone med den nuvarande räntenivån, bli stort, varför riskhanteringen i an-

slutning till Fide Ab:s riskutjämningsavtal skulle kunna skötas som en del av statskontorets nuvarande verksamhet så att statskontorets sakkunskap och resurser utnyttjas.

4.2 Ekonomiska verkningar

Eventuell överföring av den uppgift som rör hanteringen av ränte- och valutarisker i samband med ränteutjämningsavtal på statskontoret kommer inte att medföra några merutgifter av betydelse, eftersom administrationen av skyddsavtal skall enligt förslaget ske med befintliga resurser. Med stöd av 1 § lagen om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter har Fide Ab fullmakt att med kreditinstituten och de finansiella instituten ingå ränteutjämningsavtal som gäller offentligt understödda export- och fartygskrediter till ett kapitalvärde av högst 20 miljarder mark åren 1997 - 1999. Det totala beloppet av de ränteutjämningsavtal som Fide Ab har ingått är ca 5 miljoner mark.

Propositionen har till följd att budgetpropositionen för 1999 måste ändras så att de medel som anslagits under momentet 32.70.45 (Räntestöd för offentligt understödda exportkrediter) skall kunna användas även till vidtagande av nödvändiga åtgärder och betalning av de kostnader som medförs för statskontoret av att det skyddar sig mot de ränte- och valutarisker som är förenade med ränteutjämningsavtal.

Eftersom räntestödet/räntegottgörelsen är beroende av nivån på marknadsränta vid det ögonblick då skyddandet av krediten sker, kan dess storlek inte uppskattas på förhand. På kortare sikt kan det till och med vara förmånligare att låta bli att skydda ränteutjämningsavtal, eftersom de växlande (Libor) räntorna tack vare räntekurvans form till en början ofta är lägre än CIRR-räntan. På lång sikt kan dock osäkerheten kring utvecklingen av de växlande räntorna orsaka staten betydande förluster om ränteutjämningsavtalen inte skyddas. Det är dock omöjligt att på förhand uppskatta storleken av denna kostnadspost eftersom den påverkas av flera faktorer som inte kan förutspås. Till dessa hör bl.a. utvecklingen av växlande (Libor) räntor, antalet räntestöds-krediter och valutafördelningen. Som ett exempel kan nämnas att det räntestöd som skall betalas för en oskyddad kreditstock på 100 miljoner mark stiger med en miljon mark per år och det

räntestöd som skall betalas för en kreditstock på en miljard stiger med 10 miljoner mark per år, om de växlande (Libor) räntorna höjs med en procentenhet. Om räntorna däremot sjunker, kommer motsvarande nytta staten till godo.

Skyddsavtalen medför transaktionskostnader, vilka dock inte är betydande. Motparten vid en skyddande transaktion täcker sina kostnader med skillnaden mellan försäljningspriset och inköpspriset. Denna varierar vanligen mellan 0,03 % och 0,06 % beroende på valutan. Eftersom avsikten inte är att aktivt idka handel med skyddande avtal, kan kostnaden uppskattas uppgå till hälften av den ovan nämnda skillnaden. Sålunda skulle t.ex. skyddandet av en lånestock på 100 miljoner mark i teorin kosta 15 000—30 000 mark per år och på motsvarande sätt skyddandet av en lånestock på en miljard mark 150 000—300 000 mark per år. Eftersom de ovan nämnda kostnaderna är beroende av volymen hos skyddstransaktionerna, kan kostnaderna minska betydligt genom netting av riskerna inom ramen för statens totalriskposition.

Skyddsavtalen har till följd att även staten blir utsatt för kreditrisk, dvs. risken att kontrahenten inte kan fullgöra sin betalningskyldighet. Den ökande risken illustrerar den nytta som staten kan dra av en skyddstransaktion. I praktiken är dock risken liten, eftersom staten vid val av kontrahent följer en konservativ linje och följer ständigt utvecklingen av transaktionernas marknadsvärde och kontrahentens kreditvärdighet samt utnyttjandegraden i fråga om limiter. Om skyddstransaktioner börjar användas i en allt större omfattning, kan dock risken för kreditförluster öka betydligt.

Med beaktande av att efterfrågan på krediter med OECD-villkor för närvarande är ganska liten på grund av det rådande internationella ränteläget och att största delen av ränteutjämningsanbuderna är bundna vid den amerikanska dollarn, kommer troligen inga kostnader att medföras för staten under 1999 av de åtgärder som man vidtar i syfte att skydda sig mot ränte- och valutarisker.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen grundar sig på den rapport av den 28 februari 1998 som avlämnats av en arbetsgrupp med uppgift att utreda hur staten skulle kunna skydda sig mot de ränte- och valutarisker som är förenade med det statliga systemet för utjämnning av räntan för offentligt understödda krediter. Rapporten har beretts som tjänsteuppdrag vid handels- och industriministeriet. Utlåtande om arbetsgruppens förslag har begärts och erhållits av finansministeriet, utrikesministeriet, statskontoret, Statsgaranticentralen, Fide Ab samt Finlands Exportkredit Ab. I utlåtandena ansågs det allmänt att propositionen behövs och är brådskande. Vid den fortsatta beredningen har anmärkningarna i utlåtandena beaktats i mån av möjlighet.

6. Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om upphävande av 4 § 3 mom. lagen om ett ränteutjämningsbolag för offentligt
understödda export- och fartygskrediter**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs 4 § 3 mom.
lagen den 20 december 1996 om ett ränteu-
tjämningsbolag för offentligt understödda
export- och fartygskrediter (1136/1996).

2 §
Denna lag träder i kraft den 199 .

2.

Lag**om ändring av 3 § lagen om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 3 § lagen den 20 december 1996 om utjämning av räntan för offentligt understödda export- och fartygskrediter (1137/1996), sådan den lyder i lag 1119/1997, ett nytt 3 mom. som följer:

3 §

Handels- och industriministeriet kan på de villkor som fastställs av ministeriet uppdraga åt statskontoret att vidta och sköta administrationen av de åtgärder som föranleds av

att det skyddar sig mot sådana ränte- och valutarisker som är förenade med ränteutjämningsavtal.

Denna lag träder i kraft den _____ 199 .

Helsingfors den 25 september 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Handels- och industriminister *Antti Kalliomäki*